

studied. The means of scenic processing of folk dance and its folkloric component are analyzed. The basic technical principles of different dance directions of modern choreography that can be used in the processing of folk dance movements are determined. The necessity of forming the knowledge system of choreographic activity of a ballet master in conditions of stylization and interpretation of folk dance through modern directions of choreography is proved.

Novelty. This article describes the main problems of the process of folk dance interpretation and the main ways of their elimination. Major phases of folk dance interpretation were formed and described.

The practical significance. Ukrainian choreographers may find the information contained in this article useful for practical process of folk dance stylization.

Key words: interpretation of folk dance, movement processing, movement modification, technical principles, choreography, stylization, modern choreography.

Надійшла до редакції 25.10.2017 р.

УДК 739.2

КОЛЕКЦІОНУВАННЯ ТВОРІВ ЮВЕЛІРНОГО МИСТЕЦТВА: СПЕЦИФІКА УТВОРЕННЯ ЗІБРАНЬ

Луць Сергій Васильович, кандидат мистецтвознавства,
викладач, Кам'янець-Подільський коледж культури і мистецтв,
м. Кам'янець-Подільський
luts_s@ukr.net

Аналізуються базові культурологічні чинники, що ведуть до утворення й формування колекцій творів ювелірного мистецтва, спираючись на вітчизняний і зарубіжний досвід приватного та музейного колекціонування. Колекціонування розглядається як важливий сегмент арт-ринку, загального культуротворчого і мистецького процесу. Від фахового застосування всіх можливих чинників, що призводять до формування колекції й залежить значимість зібрання ювелірних творів, його місце в контексті не тільки української, але й світової культури.

Ключові слова: ювелірне мистецтво, художник-ювелір, арт-ринок, колекціонер, колекція, символічний капітал.

Постановка проблеми. Традиційно твори мистецтва завжди ставали предметами колекціонування. Це справедливо й у ставленні до ювелірних прикрас. Але на відміну від антикварних цінностей, здобутків живопису, графіки чи скульптури, зібрання ювелірних раритетів відрізняється своїм прагматичним характером, тому що, крім естетичного задоволення для колекціонера, це є ще й надійною формою капіталовкладення. Нині в Україні утворився прошарок суспільства з високими статками. Питання їх збереження для таких людей не є другорядним. При економічній нестабільності світової фінансової системи гроші постійно знецінюються. Тому матеріальний стан нерідко оцінюється не лише грошми, але й чимось більш надійним, наприклад, творами ювелірного мистецтва.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Серед досліджень сучасного колекціонування творів мистецтва, що торкаються проблем приватного і музейного колекціонування, вирізняються наукові публікації: Л. Мельничука, С. Побожія, О. Федорука та ін. Зазначимо, що досліджувалися різноманітні утворення й функціонування приватних художніх колекцій, а також їх видові та типологічні ознаки. Приватне колекціонування характеризується як важливий «сегмент арт-ринку в існуванні та розвитку якого вони виконують важливі функції» [4]. Утім, «історія українського колекціонування слабо досліджена, і фактично не маємо універсального видання, в якому були б поставлені крапки над численними «і», що стосуються цього питання. Сьогодні відомі імена багатьох людей, які збирали мистецькі цінності, формували приватні галереї, а потім їх передаровували, заповідали суспільству, як правило, кожен для рідного міста, своїх сучасників та їх нащадків...» [9]. Якщо увага до проблем колекціонування творів живопису, графіки та декоративно-прикладного мистецтва актуалізується, то вкрай мало досліджується аспект колекціонування саме творів ювелірного мистецтва. Тому тема колекціонування сучасного українського ювелірного мистецтва є надзвичайно актуальною і потребує поглибленого аналізу.

Сучасні колекціонери та їх ювелірні зібрання можуть і повинні відіграти важливу роль у загальному поступі українського мистецтва. Неабияка приватна творча амбітність власника цікавої колекції врешті-решт може стати культурним надбанням народу та держави.

Мета статті – спираючись на вітчизняний та зарубіжний досвід проаналізувати базові чинники, що ведуть до формування колекцій творів ювелірного мистецтва; окреслити фактори, від яких залежить цінність, виразність і значимість збірки, що є одним із головних показників культурної значимості зібрання.

Виклад основного матеріалу дослідження. На зламі ХХ–ХХІ ст. відбувся сплеск розвитку українського ювелірного мистецтва. В процесі формування та становлення національної школи ювелірного мистецтва розкрився потужний потенціал майстрів. Першість у цьому просторі належать як представникам авторського ювелірного мистецтва, так і колективам, що функціонують у формі державних та приватних ювелірних підприємств.

Українські ювелірні компанії, що досягли певного фахового рівня, сформували власну специфіку виробництва та вирізняються серед масиву українського ювелірного мистецтва, працюючи за принципами колективної роботи, здебільшого в пріоритети ставлять ексклюзивність творів. Серед них такі відомі бренди як Ювелірний дім «Дюльбер» (м. Сімферополь), Ювелірний дім «Кімберлі» (м. Вінниця), КюД «Лобортас», Ювелірні доми «Сова», «ZARINA», «Оберіг», Ювелірний дім братів Шуригіних, Ювелірний дім «Karpov&Karpova Jewellery» (м. Київ) та ін.

Серед учасників культуро-творчого процесу зазначеної галузі на головні позиції виходять ювелірні фірми, що вирізняються ексклюзивним виконанням ювелірних творів із використанням новаторських креативних конструктивно-формотворчих прийомів, де процеси взаємодії художньо-образної та технологічних складових утворюють композиційні концепції з глибокою філософією. Відзначимо, що активне суперництво в колі визнаних ювелірних брендів повною мірою стимулювало до появи на українському та світовому ювелірному арт-ринку нових творів високого мистецького рівня.

До прикладу, впродовж трьох останніх десятиліть у просторі українського ювелірного мистецтва плідно працює та прогресивно зростає Класичний ювелірний Дім «Лобортас». Це чи не єдина в нашій країні ювелірна фірма, що створює у своєму асортименті і передбачає сегмент унікальних родинних та колекційних коштовностей. Його творчим колективом розробляються ювелірні твори, що не поступаються за якістю виконання та неординарністю художнього вирішення шедеврам ювелірного мистецтва світового значення. Як правило це світські прикраси (гарнітури, комплекти, кольє, браслети, сережки, каблучки), предмети релігійного змісту (хрести, панагії, ладанки, іконки), кабінетні настільні прикраси (курильні, письмові та декоративні набори), а також речі інтер'єрного характеру – скульптура з листової міді й дорогоцінним покриттям. Художньо-образні концепції творів КюД «Лобортас» не рідко заздальгідь плануються та поєднуються в тематичні колекції, серії робіт, присвячені одній темі та об'єднані загальною ідеєю. Ювелірні твори створюються вручну та у більшості випадків без використання лиття й індустріальних тиражних технологій. При цьому вони виготовляються з урахуванням подальшої можливої реставрації. Кожний творчий здобуток «лобортасівців» – раритет, що існує в єдиному екземплярі, є неповторним [1]. Відомо, що І. Лобортасом, засновником та власником КюД «Лобортас», постійно поповнюється колекція власних напрацювань. Завдяки систематичним експонуванням на престижних спеціалізованих виставках в Україні і за її межами утворилася повноцінна представницька колекція ювелірних творів. За певний період часу творіння «лобортасівців» здобули популярність та мають уже рівень не лише якісно виконаних ювелірних виробів із дорогоцінних металів й каміння, а сформувалися у своєрідний символічний капітал. Постійне зростання цього капіталу для колекції є особливо важливим, оскільки це і є одним із головних показників мистецької та культурної значимості [7]. Родзинками їх колекції є фундаментальні твори – кабінетні прикраси: ювелірна симфонія «Душа світу», 2005 р. (золото, діаманти, срібло, сапфіри, ляпіс, раух, топаз, нефрит), скульптурна композиція ювелірного театру на столі «Містер Шанс», 2004 р. (золото, срібло, нефрит), ювелірна скульптура «Лавра небесна», 2006 р. (срібло, золото, діаманти, аметист, топаз, тигрове око, соколине око, чароїт, яшма, кахолонг, дерево венге, дерево амарант), а також низка інших високомистецьких творів. Зазначимо, що І. Лобортас веде колекціонування сучасного мистецтва своїх колег – художників та майстрів ювелірного мистецтва, а також підтримує тісні стосунки з фахівцями колекціонування.

Український ювелірний арт-ринок утворює широку різноманітну палітру з представників авторського ювелірного мистецтва. Це художники та майстри з різних регіонів країни: К. Кравчук, В. Пержан (Чернівці), С. Вольський, О. Мірошніков, О. Івасюта (Львів), О. Гаркус, В. Гарматюк (Косов), О. Барбалат, В. Хоменко (Київ), О. Міхальянц, Ю. Федоров (Сімферополь) та ін. [10]. Тому, зважаючи на значний арсенал українського ювелірного мистецтва, можна сподіватися на утворення цікавих збірань новітніх ювелірних творів.

Зауважимо, що в силу певних причин інформація про приватні колекції коштовностей є конфіденційною, проте дані про окремих колекціонерів є відомими (О. Фельдман, м. Харків). Саме він є власником колекції окімоно – японське мистецтво різьблення зі слонової кістки, один із різновидів дрібної пластики, втіленої у невеличких статуєтках інтер'єрного характеру. Це мистецтво демонструє віртуозну майстерність різьблення з кістки, техніка якого часто використовується в ювелірстві. Тому тут очевидні паралелі з колекціями ювелірних коштовностей. Переважна частина колекції окімоно

вирізана зі слонової кістки, де розміри статуетки визначалися розміром бивня. Поряд із кісткою, широко застосоване дерево самшиту та бронза. Вироби з бронзи рясно декоровані інкрустацією дорогоцінними металами – золотом та сріблом, а також міддю. В творах окімоно комбінуються різні матеріали – кістка з деревом, бронзою, золотом, сріблом, перламутром та ін. [5; 17].

Колекція О. Фельдмана є на сьогодні однією з найбільших у Європі, має представницьке значення та привертає увагу як художників, мистецтвознавців, так і шанувальників мистецтва. Зібрання складається з 300 творів мініатюрної пластики, що демонструють розвиток окімоно від декоративного мистецтва до станкової скульптури.

Твори з бронзи складають окрему частину колекції. Серед її чисельних екземплярів можна виокремити: «Слон» (автор Сансьо, кінець XIX ст., дерево, перламутр, червоний корал, кістка, срібло, емаль, золотий лак); «Гусак» (автор Йортаке, кінець XIX ст., кістка, дерево, бронза); «Сокольничий» (1890 р., автор Міяо, бронза, дерево, золото) та чимало інших цікавих високохудожніх творів. Колекційна діяльність О. Фельдмана є відкритою для суспільства, що підтверджується проведенням виставок, виданням каталогів мініатюрної пластики та популяризацією колекціонером цього виду мистецтва [5; 24].

Відома також колекція народного українського ювелірного мистецтва XVII–XX ст. – дукачів О. Євпака (м. Біла Церква), що складається з 100 найрізноманітніших експонатів. Дукач (лиман) – традиційна жіноча прикраса XVII–XX ст. у вигляді медалеподібної монети з металевим бантом, оздобленим камінцями, який зазвичай займає головне композиційне місце у всьому комплексі нагрудних прикрас. У колекції є дукачі з недорогих матеріалів і неповторні екземпляри з золота. Серед них вирізняються срібні козацькі дукачі, викарбувані у XVII ст. українськими золотарями. Є тут і спрощені копії початку XX ст.

Географічно зібрання презентує всю Україну, засвідчуючи, що регіональний аспект намист та дукачів. Дукачі – пам'ятки народного мистецтва, що демонструють композиційні сюжети, властиві українському селянському побуту XVII – XX ст. Колекція відтворює культуру та історичну спадщину українського народу. Ця колекція збиралася протягом 15 років [8].

Збираються ювелірні колекції по-різному: одні – шляхом природного нагромадження родинних цінностей, що передаються у спадок, колись придбаних чи отриманих у дарунок, інші формуються цілеспрямовано. Чіткої межі між цими способами збирання немає. Так, спеціально зібрані коштовності можуть перейти у спадок і, навпаки, накопичені родинні прикраси підштовхують до формування колекції. Цінність будь-яких зібрань залежить від низки факторів. Найвагоміший серед них – стилістичний характер робіт, представлених у колекції. Важливу роль тут відіграють, зрозуміло, дорогоцінні матеріали, у яких геній майстрів закарбовується на століття. Крім того, складність, а часом і неможливість копіювання віртуозних технік виконавців значно підвищує цінність предметів мистецтва, відокремлює їх від банальних речей та підробок. І чим виразніша колекція у цій ключовій ознаці, тим більше оригінальних та неперевершених творів входить до її зібрання.

Наступний, не менше важливий фактор, – кількість робіт у колекції. Наприклад, прикраси Р. Лаліка були прості у виконанні і виготовлені з недорогих матеріалів. Однак кількість, грамотність та системність їхнього підбору визначили цінність колекції Г. Гюльбенкьяна [3; 148]. Завдяки великому обсягові експозиції царські прикраси з зібрань князя Юсупова, виставлені на аукціоні, викликали справжній ажіотаж, підтвердивши значимість російських творів мистецтва епохи Романових як цінностей світового рівня.

Додаткову вартість колекції додають її публічні виставки і демонстрації, що супроводжуються випуском альбому або каталогу, що, власне, і підтверджує її значимість. Найчастіше ці каталоги згодом стають історичними документами.

Різноманітні спеціалізовані виставки, фестивалі, симпозіуми дають змогу висвітлити новітні тенденції ювелірного арт-ринку; інколи стають рушійним імпульсом для створення приватних колекцій. Колекціонери, оглядаючи експозиції, досліджують розвиток художнього пошуку в ювелірному мистецтві, інколи роблячи підбір творів для своєї колекції. Зазвичай, на виставках відбувається відкриття нових імен та оригінальних мистецьких творів і більшість музеїв сучасного мистецтва поповнюють свої колекції в основному за рахунок галерейних експозицій.

Треба зазначити, що участь колекціонерів у виставковій діяльності є доказом створення, власне, мистецького зібрання. Утворення колекцій ювелірного мистецтва, сформованих із творів, що експонувалися на престижних спеціалізованих виставках в Україні та за її межами, зокрема таких, як щорічні Ювелір-Експо Україна (Київ, Україна), JCK (Лас-Вегас, США), симпозіум Гефайстон (Пшеров, Чехія) та ін., є важливим для репрезентації художніх процесів українського ювелірного мистецтва в контексті світової культури.

Надзвичайно важливим є знання й закордонного досвіду, співставлення зарубіжної та вітчизняної творчої практики, що дає змогу формувати повноцінні колекції сучасного ювелірного мистецтва. Утворення таких зібрань допоможе виявити місце українського ювелірного мистецтва у світовому культурно-мистецькому процесі, висвітлити національну ідентичність творів та колекції загалом. Утім, передумовою створення подібних зібрань є колекціонери-меценати, незалежно від форм їх існування. Це можуть бути як приватні особи, так і музеї чи галереї.

Колекціонування ювелірних виробів, окрім звичайного їх збирання, є прагненням вибудувати певну сутність збирання тієї чи іншої колекції. Аналізуючи досвід українських та зарубіжних колекціонерів зазначимо, що існує низка особливих чинників, що сприяють створенню й розвитку нових повноцінних і значимих колекцій. Сприятлива економічна ситуація призводить до утворення в суспільстві середнього класу та більш заможних верст населення, які намагаються формувати культурно-мистецькі цінності у вигляді колекцій ювелірних виробів.

Ознакою винятковості колекції є її міжнародне визнання. Справжня цінність таких зібрань у будь-якій країні та при будь-якій системі економічних координат не викликає сумнівів. Збирання предметів мистецтва, створення цікавої колекції, це також спосіб увійти в історію, стати особистістю, оскільки з ім'ям творця прикрас завжди фігурує ім'я їхнього власника. Рід Кельхів увійшов в історію не як рід золотопромисловців, а як нащадків-колекціонерів, що зібрали невелику, але надзвичайно коштовну колекцію яєць Фаберже [6]. Широко відоме значення колекційної діяльності українських родин Терещенків, Ханенків, росіян П. Третьякова та С. Морозова.

Західноєвропейські традиції дослідження розрізняють поняття «колекція», як спеціальне збирання та скарбниця накопичення багатств, протиставляючи колекціонування творів ювелірного мистецтва придбанням і накопиченню модних речей [2; 139].

Тож можна стверджувати, що для утворення, формування й подальшого культурно-творчого процесу колекціонування існують певні критерії відбору і від врахування цих передумов і вдалого використання всіх можливих чинників, що призводять до формування колекції, в подальшому буде залежати значимість збирання ювелірних творів, його місце в контексті української, європейської чи світової культури.

Вимоги до відбору колекційних ювелірних творів прості. Зрозуміло, що твори високого ювелірного мистецтва не мають нічого спільного з тиражними виробами навіть самих знаменитих марок, крім складових тих чи інших дорогих матеріалів. Насамперед це свідчить, що першочерговою вимогою колекційного ювелірного виробу повинна бути саме рукотворність. Різницю між шедевром та модним виробом легко зрозуміти на прикладі олівцевого грифеля і діаманта: хімічну природу обох утворень складає вуглець, однак це не робить їх рівноцінними. До того ж у світі ювелірних раритетів існує кілька напрямів: I – дорогі прикраси, основу яких складає унікальне за походженням дорогоцінне каміння, II – предмети ювелірного мистецтва, основним досягненням яких є високий професійний художній та технічний рівень виконання. Отже, основна цінність ювелірних творів мистецтв – це єднання природних та рукотворних феноменів [6].

Висновки. Кожний поважний колекціонер повинний впевнитися в раритетності, винятковості предметів своєї колекції. Необхідно також забезпечити імідж збиранню, спромогтися надати колекції суспільного резонансу. Досягається це широким експонуванням. Збирання та демонстрація колекції може стати вигідним бізнесом. Одним із головних чинників створення колекції ювелірних творів є придбання та нарощування символічного капіталу, який, в свою чергу, прирівнюється до статусу мистецького твору та має на меті здобуття престижу в суспільстві. Постійний комерційний і творчий обмін експонатами між колекціонерами, каталогізація і поповнення зібрань – все це надає ваги колекції і її власнику як у сучасному українському суспільстві, так і в історії країни та людства загалом.

Список використаної літератури

1. *Класичний ювелірний Дім «Лобортас»* // Режим доступу : <http://www.lobortas.com>
2. *Мельничук Л.* Мистецькі збирання польських колекціонерів на Слобожанщині / Л. Мельничук // Вісник ХДАДМ. – Харків : ХДАДМ, 2010. – № 1.
3. *Миллер Д.* Модерн. Путеводитель коллекционера / Д. Миллер. – М. : АСТ Астрель, 2005.
4. *Побожій С.* Приватні колекції як соціокультурний феномен / С. Побожій // Режим доступу : Pobozhiiy_11-3.pdf 6
5. *Рибалко С.* Зі сходу на захід : японська мініатюрна пластика з колекції Олександра Фельдмана / С. Рибалко. – Харків : Фолю, 2010. – 191 с.
6. *Романтический авангард* : альбом. – Киев : ЦНТ «Гопак», 2003. – 240 с.
7. *Суворов Н.* Галерейное дело / Н. Суворов. – СПб. : Изд-во Санкт-Петербург. ун-та, 2006. – С. 112–114.

8. *Тимченко Л.* Дукач – прикраса та культурна спадщина українського народу / Л. Тимченко // Режим доступу : pda.myvin.com.ua/ru/news/.../25000.htm.

9. *Федорук О.* Hobet homo in arte veritatem / О. Федорук // Режим доступу: НК-6_2009_p-563-566_Fedoruk.pdf

10. *Шмагало Р.* Ювелірне мистецтво України : авторський пошук і ринок / Р. Шмагало // Образотворче мистецтво, 2012. – № 4. – С. 34–35.

References

1. *Klasychnyi iuvelirnyi dim «Lobortas»* // Rejym dostupu : <http://www.lobortas.com/>
2. *Melnychuk L.* Mystecki zibrannia polskyh kolekcjoneriv na slobojanshyni / L. Melnychuk // Visnyk HDADM. – Harkiv : HDADM, 2010. – № 1.
3. *Miller D.* Modern. Putevoditel kollekcionera / D. Miller. – М. : AST Astrel, 2005.
4. *Pobojii S.* Pryvatni kolekcii, iak sociokulturnyi fenomen / S. Pobojii. Rejym dostupu: Pobozihiy_11-3.pdf 6.
5. *Rybalko S.* Zi shodu na zahid : iaponska miniatiurna plastyka z kolekcii Olersandra Feldmana / S. Rybalko. – Harkiv : Folio, 2010. – 191 s.
6. *Romantychnyi avangard* : albom. – Kiev : TsNT «Gopak», 2003. – 240 s.
7. *Suvorov N.* Gallereiynoe delo / N. Suvorov. – Sankt-Peterburg: Isd-vo : Sankt-Peterburgskogo universiteta, 2006. – S. 112–114.
8. *Tymchenko L.* Dukach – prykrasa ta kulturna spadshyna ukrainskogo narodu / L. Tymchenko // Rejym dostupu : pda.myvin.com.ua/ru/news/.../25000.htm.
9. *Fedoruk O.* Hobet homo in arte veritatem / О. Fedoruk // Rejym dostupu: НК-6_2009_p-563-566_Fedoruk.pdf.
10. *Shmagalo R.* Iuvelirne mystetstvo Ukrainy : avtorskyi poshuk i rynek / R. Shmagalo // Obrazotvorche mystetstvo, 2012. – № 4. – С. 34–35.

COLLECTIONS OF CREATIVES JEWELRY ART: ASPECTS OF FORMATION COLLECTIONS

Luts Sergiy, candidate of art criticism, teacher of the
Kamyanets-Podilsky college of culture and arts

In the article base factors are analysed and constituents which conduce to education and forming collections of works jewelry art are important, leaning against domestic and foreign experience of private and museum collections. Collections is examined, as an important segment of «rt-market», general culture creative and artistic to the proceses. From able professional application of all possible factors which lead to forming of collection and meaningfulness of the jeweler collected works depends, his place in the context of the not only Ukrainian, but also world culture.

Key words: jewelry art, artist-jeweller, art-market, collector, collection, symbolic capital.

UDC 739.2

COLLECTIONS OF CREATIVES JEWELRY ART: ASPECTS OF FORMATION COLLECTIONS

Luts Sergiy, candidate of art criticism, teacher of the
Kamyanets-Podilsky college of culture and arts

The aim of this research is leaning against home and foreign experience, to analyse base factors and constituents that conduce to formation and forming of collections of works of jewelry art are important. Outline the factors on which the value, expressiveness and significance of the collection of objects depends, which is one of the main indicators of the artistic and cultural significance of the collection.

Research methodology. The row of researches of modern collections of works of art, that touch problems, is analysed, as private so museum collections, the scientific publications of: L. Melnychuk, S. Pobojii, O. Fedoruk and other. Will mark that various formations and functioning of private artistic collections were investigated, and also to their kind and typology signs. Private collections is examined and is characterized, as a constituent of market of art-market is important in development of that she executes important functions.

Results. It is set that every serious collector that wishes to form the deserving collected of art works is guilty to make sure of rarity, exceptional nature of the articles of the collection. It is necessary to provide producing an image to collection, able to give collections of public resonance. It is arrived at wide exhibiting of works in the home country and abroad. Generally known, that famous auction of «Sothebys» accepts on tenders exceptional works of art, that participated in prestige exhibitions not less than three times. Collection and demonstration of collection, thus can become advantageous business. One of main factors of creation of collection of jeweller works there are acquisition and increase of symbolic capital that in turn is equated with status of artistic work and has for an object receipt of prestige in society. Permanent commercial and creative exchange by exhibits between collectors, cataloguing and addition to collections is all gives weights collection and collector, both in modern Ukrainian society and in history of country and humanity on the whole.

Novelty. In this research an attempt to light up basic methods, factors is done and constituents that conduce to formation and forming of the collected of jewelry art works are important, in particular the newest collections and their value on the whole.

The practical significance. Ukrainian judges of jewelry art and collectors, obtaining information, that is contained in this article can form new strategy for formation of collections and producing their image, able to give collections of public resonance.

Key words: collections, works of jewelry art, factors, symbolic capital, image of collection, resonance.

Надійшла до редакції 1.12.2017 р.

УДК 7.05:746.41

ВИДИ ТРАНСФОРМАЦІЙ ПОВЕРХНІ МАТЕРІАЛІВ В СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЯХ МОДИ

Кисельова Катерина Олександрівна, кандидат технічних наук, доцент,
Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ
Katerina.kiselova@gmail.com

Розглянуті основні прийоми формотворення на рівні трансформації поверхні матеріалів в сучасному одязі. Всі види поверхонь матеріалів запропоновано поділяти на первинні та вторинні. Виділені наступні види прийомів трансформації поверхні матеріалів: зміна просторового розташування матеріалу (суцільнокроєне, вшивне, нашивне, зшивне), використання накладного декору, використання візерункових технік, зміна пакетного устрою, нанесення кольору на поверхню.

Ключевые слова: процес формотворення, прийоми формотворення, дизайн одягу, фактура, зміна поверхні матеріалів.

Переглядаючи модні огляди, все частіше стикаєшся з виразами на кшталт: «обирайте складні фактури», «особливий акцент на об'ємних матеріалах», «актуальний тренд – змішання фактур», «увага до об'ємних структур». На перший погляд все зрозуміло, але аналізуючи візуальний матеріал, що супроводжує ці вислови, доходиш висновку, що автори мають на увазі зовсім різні речі й по різному трактують навіть самі поняття фактури й структури матеріалу. Спробуємо з'ясувати, що мається на увазі під цими виразами і які прийоми формотворення використовують дизайнери в сучасному одязі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Стандартні прийоми формотворення, такі як шви, виточки, складки, широко розглянуті в науково-популярній літературі, але здебільшого вони мають прикладний характер. Серед найцікавіших ілюстрованих видань можна виділити праці Wolff Colette [5] та Alison Reid [4], присвячені зміні фактури тканин без використання додаткових елементів. Із вітчизняних дослідників заслуговує на увагу праця М. Кісіль [1], в якій розглянуто «фактурне формотворення» й запропонована його класифікація на чотири види: суцільнокроєні фактури, зшивні, нашивні та орігамі. Але метою її статті не був повний розгляд можливостей трансформації поверхні матеріалів, а лише її невелика частина, що стосується «характеристик пластичних ефектів та їх взаємозв'язку з концепціями формоутворення». Запропонована класифікація, на наш погляд, не охоплює всі види фактурного формотворення. В праці Bradley Quinn [3] представлений широкий аналіз сучасних фактур, але розгляд проводиться на рівні взаємовпливу концепцій формотворення в архітектурі та одязі без подальшої класифікації. Питанням аналізу форми, в яких наголошена важливість формотворення на рівні матеріалів, присвячена й стаття автора [2]. Таким чином, можливості трансформаційного формотворення розглянуто недостатньо і, враховуючи важливість та актуальність даного напрямку в сучасних тенденціях моди, необхідними є його подальші дослідження та систематизація.

Мета статті – систематизація та класифікація видів трансформацій поверхонь матеріалів, представлених у творчості сучасних дизайнерів.

Виклад матеріалу дослідження. Художник-дизайнер, проектуючи будь-який об'єкт навколишнього середовища, незалежно від його призначення та функцій, завжди проектує форму. Дизайнерська річ починає існувати лише після того, як вона набуває форми – двовимірну в ескізі, або тривимірну в макеті чи виробі. Аналізуючи художню цінність форм, що набули популярності, або зацікавили громадськість у будь-який період часу, відмітимо, що вони мали показники інноваційності хоча б на одному з рівнів проектування костюма: рівні формування образу, рівні загальної форми, або основних деталей, чи конструктивно-декоративних елементів, або рівні поверхні матеріалу, рівні кольору та рисунку матеріалу, чи оздоблювальних елементів [2]. Зупинимо увагу на трьох останніх рівнях формотворення й розглянемо формотворні можливості поверхонь матеріалів, які останнім часом привертають до себе особливу увагу практикуючих дизайнерів.

Для початку внесемо ясність щодо фактури поверхні. Розрізнемо поняття первинної та вторинної фактури матеріалу. Під первинною фактурою будемо розуміти характер будови поверхні